

справи замовника) і виконання функцій збирання довідок погоджень та висновків без перекладання цих обов'язків на споживача. Налагодження співробітництва між ЦНАП та «непідпорядкованими» адміністративними органами через укладання угод (меморандумів) про співпрацю. Рациональна організація роботи передбачає, що перевагу слід віддавати універсалізації та інтеграції документообігу і компетенцій персоналу замість глибокої спеціалізації та особистої присутності усіх адміністративних органів в одному приміщенні.

Для визначення граничного розміру адміністративного збору доцільно обмежити рентабельність процесу надання адміністративних послуг, який має монопольний характер.

Для зручності надання споживачам якісних фінансових послуг (касових, платіжно-розрахункових операцій) відділення банку повинне знаходитися у приміщенні ЦНАП (на правах оренди), і банківські витрати мають бути мінімальними. Можливим способом оплати адміністративних послуг може бути облаштування лайт-боксів для самообслуговування при сплаті різних платежів. Своєчасне прийняття урядом типових актів стосовно роботи ЦНАП («Адміністративно-процедурного кодексу України» та Закону «Про адміністративний збір») у частині процедури надання адміністративних послуг та визначення їх платності/безоплатності сприятиме прискоренню процесу створення ЦНАП і поліпшенню якості надання таких послуг.

Список використаних джерел

1. Тимошук В.П. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід та пропозиції для України. Київ: Факт, 2003. 496 с.

2. Центри надання адміністративних послуг: створення та організація діяльності: практичний посібник / Бригілевич І.І., Ванько С.У., Загайний В.А., Коліушко І.Б., Курінний О.В., Стоян В.О., Тимошук В.П., Шиманке Д.І.; за заг. ред. В.П. Тимошука. Київ: СПД Москаленко О.М., 2010.

3. Тимошук В.П. Адміністративні послуги: посібник / Швейцарско-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». Київ: «ТОВ «Софія-А», 2012. 104 с.

4. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / Швейцарско-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». Київ: «ТОВ «Софія-А», 2012. 128 с.

5. Інструменти розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації влади/ за заг. ред. В.М. Олуйко. Київ: Ваїте, 2017. 432 с.

6. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 90-р. від 15.02.2006 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-p>.

7. Положення про Реєстр адміністративних послуг: Постанова Кабінету міністрів України від 27.05.2009 р. № 532 (абзац перший ч.1 ст. 16 закону «Про адміністративні послуги» зі змінами, внесеними згідно із законом № 191-VIII від 12.02.2015 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/532-2009-p>.

8. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів надання адміністративних послуг: Накази Мінекономіки від 12.07.2007 р. № 219 та від 31.07.2009 р. № 799. URL: http://meold.kmu.gov.ua/mines/control/uk/publish/printable_article?art_id=103484.

9. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012р. № 5203-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. №32. Ст. 409 (із змін. і доп.).

10. Про затвердження Методики визначення собівартості платних адміністративних послуг: Постанова Кабінету міністрів України від 27.01.2010 р. № 66 (зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету міністрів України від 24.04.2013 р. № 309 (309-2013-п). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/66-2010-p>.

11. Коліушко І., Тимошук В., Банчук О., Корупційні ризики надання адміністративних послуг та контролюючо-наглядової діяльності в Україні. Київ: СПД Москаленко О.М., 2009. 196 с.

А. Я. Сохнич

*д-р екон. наук, академік АЕНУ
Львівський національний аграрний університет;*

З. Б. Живко

*д-р екон. наук, академік АЕНУ
Львівський державний університет внутрішніх справ*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ УКРАЇНИ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми та актуальність тематики.

Вже багато років питання домінування деструктивних процесів в економіці України ставиться як особливо важливе. Слід зазначити, що для досягнення позитивних змін в економічному розвитку України необхідно чітко й однозначно визначити напрями радикальної модернізації окремих галузей на основі ринкових засад. Важливим позитивом у цих реформах є те, що го-

ловною причиною гальмування національної економіки визначена застаріла постсоціалістична система управління національною економікою та її підсистема управління земельними ресурсами. Зрозуміло, що оскільки підсистема управління земельними ресурсами є підпорядкованою загальнодержавній системі управління всією економікою країни, то вона кооптувала в себе всі її недоліки. Наразі всі питання, які

розглядаються стосовно загальнодержавних механізмів управління економікою, автоматично стосуються і механізмів управління земельними ресурсами в межах країни, що свідчить про їх актуальність та вагомість.

Огляд наукових праць та досліджень за тематикою. Однією з проблем сьогодення є той факт, що значна частина керівного складу різних рівнів управління державою недостатньо обізнані з реальним станом економіки країни і необхідності її нагального реформування, що об'єктивно стримує перехід до нової, більш прогресивної, моделі управління країною без корупції та криміналу. З цього випливає обґрунтоване судження, що радикальні зміни в кадровій політиці вже давно на часі. Науково-теоретичні аспекти інфраструктурної перебудови економіки України, її структурних елементів досліджувалися в працях В.М. Геєця, В.О. Шевчука, О.І. Рогача, Л.І. Федулової, О.М. Сохацької та інших.

Все ж залишається низка питань, які потребують науково-методологічного обґрунтування. У сьогоденні умовах не проведений економічний аналіз причин, які примушують міжнародні фінансово-кредитні організації співпрацювати з Україною та країнами, що мають найнижчий кредитний рейтинг. Також необхідно провести аналіз та обґрунтування наукових підходів щодо інфраструктурної перебудови економіки України та місця державного регулювання земельними ресурсами в системі управління економікою країни (СУЕК).

Виклад основного матеріалу. Оскільки Україна фактично знаходиться в центрі Європи, то Європейський Союз, як стратегічний партнер нашої країни, приділяє достатньо уваги політичним, економічним та соціальним реформам і надає посильну фінансову та консультативну допомогу. Через це і не дивно, що економічну ситуацію в країні сьогодні найкраще оцінюють відомі закордонні вчені, які особливо наголошують, що втрачені можливості українського народу лежать не в площині матеріального виробництва чи фінансових потоків, а у відповідній системі управління народним господарством, яка вже не відповідає реаліям часу. Вітчизняні економісти давно обходять цей чинник стороною, оцінюючи та досліджуючи вже тільки катастрофічні наслідки в більшості непрофесійного керування країною.

Зміна системи управління економікою держави та її земельними ресурсами, зокрема в умовах росту економіки в короткі терміни, є безперечно революцією як в економічній, так і в соціальній сферах.

Нами проведено загальний аналіз стану об'єктів державного управління земельними ресурсами в рамках державної системи управління національною економікою [9, 12, 16, 22], зокрема, досліджено загальні тенденції падіння економічних показників у найбільш значущих сферах економіки країни, у тому числі в земельній, на тлі продовження деструктивного впливу кризових явищ через світову фінансову кризу.

На рис. 1 представлений механізм державного управління земельними ресурсами (локальний рівень).

Рис. 1. Механізм державного управління земельними ресурсами (локальний рівень)

Система управління земельними ресурсами не є чітко окресленою, оскільки є включеною в загальнодержавну систему управління й тісно пов'язана з усіма сферами економіки, адже немає таких сфер, які б прямо чи дотично не стосувались питань земельних ресурсів.

У результаті наукового пошуку виявлено, що гальмування ринкових процесів у всіх без винятку сферах економіки спричинено неефективною системою управління національною економікою.

Морально й фізично застаріла система управління земельними ресурсами, що ґрунтується на організаційних принципах XIX ст., просто не справляється із завданнями, які продукує сучасна багатовекторна економіка [2, 4, 8, 18].

У часи комп'ютерного буму у виробництві товарів і послуг, у системі управління національною економікою активно використовують ручну працю. Система оперативного прийняття рішень найвищим законодавчим органом у державі ВРУ є вкрай повільною, що об'єктивно стримує розвиток національної економіки.

Загальновідомо, що там, де управління функціонує в ручному режимі, виникає системна корупція. Враховуючи той факт, що державні інститути впливають на всі сфери життєдіяльності людей та функціонування виробництва товарів і послуг, можна стверджувати, що якість управління є визначальною для зростання національної економіки.

У розвинутих економіках світу [13, 23, 24] іноземні інвестиції становлять не більше ніж 20%, а

80% – це національні інвестиції. Але в нашій державі такі величезні фінансові ризики та нестабільна законодавча база, що найбільші українські інвестиції шукають своєї легалізації за кордоном. А ці кошти вкрай потрібні всередині країни для створення нових робочих місць. Як видно (рис. 2) населення України постійно знижується і тепер економіка має проблеми із робочою силою на виробництві.

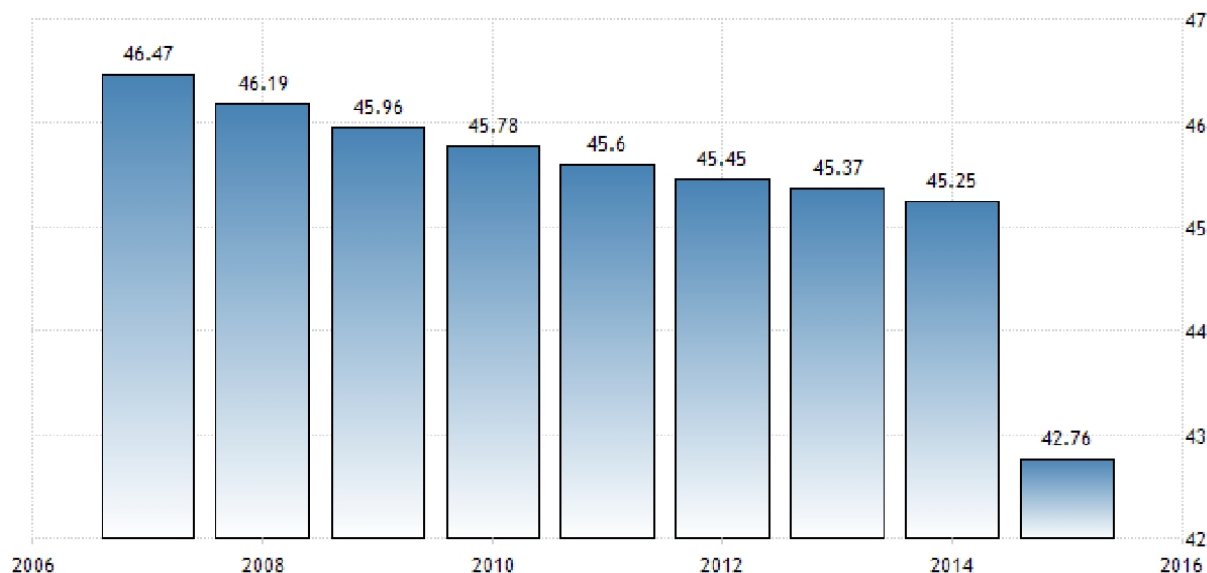

Рис. 2. Населення України, млн. чол.

На жаль, економіка нашої країни не була і досі не є готовою до економічно правильного споживання наданих кредитів. Ці кредитні ресурси потрібно було направити на модернізацію реального сектору економіки, натомість ці гроші «накачувались» у приватні банки, а потім через їх заплановане банкрутство розкрадались і переводились в закордонні банки. У підсумку, Україна замість прибутків отримала величезні борги. На жаль, цей механізм розвалу держави діє і донині. Прямі іноземні інвестиції замість росту значно впали (табл. 1, рис. 3).

Після виведення за кордон значної частини банківських ресурсів, банки втрачали стабільність через низьку капіталізацію і закривались, а залишки коштів перераховувались у Державний фонд гарантування вкладів. Таким чином, за останні роки сума залишків складала 380 млн дол. США, але її оцінили в 87 млн дол.

США, різниця очевидно була приватизована. Такі маніпуляції у фінансовій сфері завдали значних матеріальних збитків збіднілому населенню.

Нескладні розрахунки закордонних економістів показують, що борги держави нарастають такими темпами, що через 2,5-3 роки прийдеться віддати у погашення боргів значну частину родючої сільськогосподарської землі.

Тут важливо зазначити, що у заставу підуть і пайові землі 6,5 млн селян, якими вони тепер володіють. Зрозуміло, що без бою віддавати іноземним банкам свої землі ніхто не збирається, і прогнозувати розвиток подій тепер ніхто не береться. Але, враховуючи світовий досвід, можна зазначити, що Україна тут, на жаль, не одинока, можуть початись громадянські заворушення та акти громадянської непокорності, що точно призведе до значних економічних втрат.

Таблиця 1

Державний борг України в період 2010-2015 рр.

Загальний борг				Зовнішній борг		Внутрішній борг	
Дата розрахунку	Сума боргу, млн грн	Відхилення, млн грн	Відхилення, %	Сума боргу, млн грн	Відхилення, %	Сума боргу, млн.грн.	Відхилення, %
На 01.01.2010	316884,6			211751,7		105132,9	
На 01.01.2011	432235,4	+115350,8	+36,4	276745,6	+30,7	155489,8	+47,9
На 01.01.2012	473121,6	+40886,2	+9,5	299413,9	+8,2	173707,7	+11,7
На 01.01.2013	515510,6	+42388,9	+9,0	308999,8	+3,2	206510,7	+18,9
На 01.01.2014	584114,1	+68603,5	+13,3	300025,4	-2,9	284088,7	+37,6
На 01.01.2015	1100564,0	+516449,9	+88,4	611697,1	+103,9	488866,9	+72,1
На 10.09.2015	1494891,4	+394327,5	+35,8	9764217,1	+59,8	518460,4	+6,2

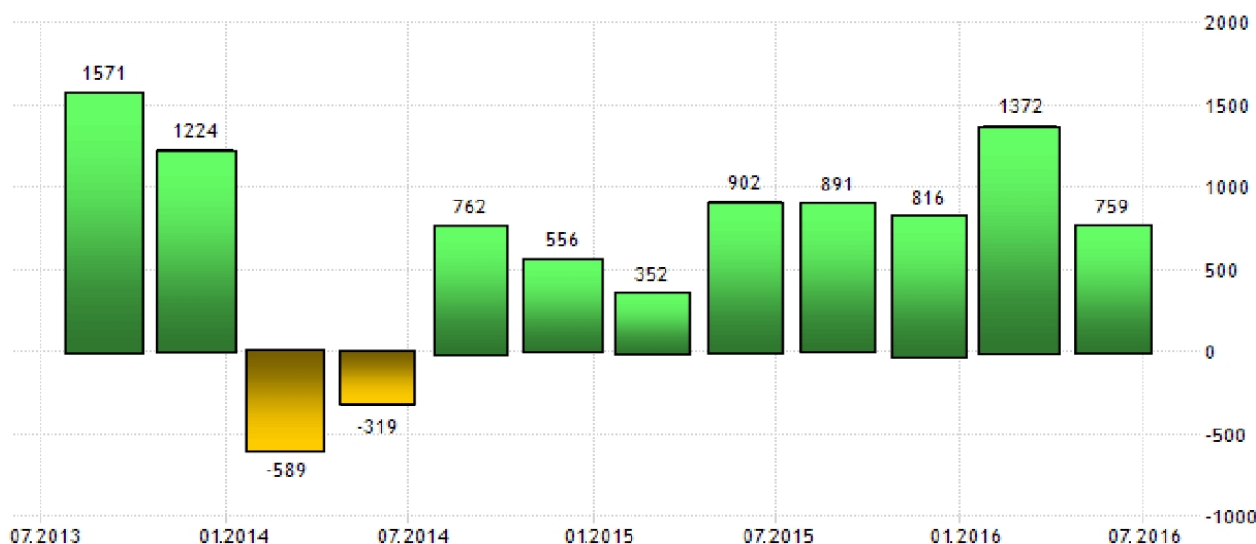

Рис. 3. Прямі іноземні вкладення, млн дол. США

Безробітних громадян, які вміють використовувати зброю, вже сьогодні більше 5 млн, так що воювати за будь-що є кому і це вносить соціальну нестабільність в наше суспільство. Такі загрози не спонукають закордонних інвесторів вкладати довготривалі інвестиції в нашу економіку.

Усе керівництво країни активно працює над залученням все нових і нових кредитів, з яких вони потім отримують величезні статки. Складається враження, що отримання кредитів і є головною ціллю керівництва держави.

Щоб не відповідати за розбалансований житлово-комунальний сектор та більше 3000 державних підприємств, які керівництву тільки знижують рейтинги, вони вирішили їх приватизувати, з передачею, як правило, у свої руки та передати відповідальність за зруйнований житлово-комунальний сектор на місцеві органи влади, під приводом запровадження децентралізації та примарної передачі прав на місця.

Вже як закономірність: прийнятий головний кошторис країни вже через декілька місяців потребує серйозних доопрацювань, і бюджет автоматично переходить на ручне керування, яке породжує зловживання у фінансовій сфері. Держава відповідальна за всі сфери життєдіяльності населення (рис. 4).

Засновник американської технологічної компанії «Sales – force.cjm» М. Беніофф, вважає, що з входженням у нову цифрову еру ХХІ ст. потрібна принципово нова Конституція, яка по новому визначить права, відповідальність і головне перспективи розвитку суспільства з врахуванням можливостей штучного інтелекту біомашинних технологій і нових екологічних вимог.

Він заявляє те, з чим в принципі можна погодитись: «Ми повинні об'єднатися разом з урядом, політиками, бізнесом, наукою та лідерами загальносуспільної думки, щоб включитися у роботу незалежно від місця проживання над створенням і запровадженням комплексу технічних, політичних, етичних і особистих норм та правил з метою створення нової інтернаціональної Конституції цифрової ери ХХІ століття» [21].

Для прикладу, слід зазначити, що останнім часом керівництво США виділяє з федерального бюджету тільки 4% для проведення наукових досліджень у сферах новітніх цифрових технологій та розвитку на їх базі

динамічного суспільного середовища. Для порівняння у 1967 р. ця цифра складала 10,7%.

Важливі сфери економічного розвитку сучасного світу, такі як чиста енергетика, інфекційні хвороби, репродукція біологічних штамів, кібербезпека, антитерористичний захист отримують недостатньо фінансування від Конгресу США. Зокрема, вчені [14, 20] погоджуються з необхідністю розробки принципово нової політики в сфері проведення фундаментальних досліджень для стратегічних розробників, які створюють і впроваджують нове покоління продуктів та послуг. Представники нових технологій зазначають, що засновники компаній та інші бізнес-лідери повинні об'єднатися із своїми акціонерами, робітниками, клієнтами, партнерами та місцевими соціумами і зрозуміти, що ми всі частина однієї великої екосистеми. Такі питання, як глобальні зміни клімату, світове виробництво продуктів та послуг, знаходяться під впливом науки та освіти, які впливають на кожен бізнес.

Багатьом людям не вистачає можливостей отримати якісну освіту – це дуже погано впливає на бізнес. У світі більше 200 млн безробітних людей – це теж дуже погано для бізнесу».

Рівень безробіття в Україні характеризується такими показниками (рис. 5).

Найближчі 15 років мають стати найбільш визначальними в розвитку в усіх сферах комп'ютерних технологій, у тому числі в системах управління всіма сферами виробництва та економікою країн у цілому. За останні 2,5 року було створено 92% всієї інформації в світі. До 2020 р. більше 60 млрд пристроїв буде підключено до Інтернету через мережі 4G та 5G.

Особливо зазначимо, що кількість згенерованої інформації буде подвоюватися кожні 2 роки, а до 2020 р. складе сумарно 44 трлн гігабайт.

На фоні таких стрімких технологічних досягнень державні інституції, їх функції та системи державного управління виглядають абсолютно застарілими.

Якість управління у депресивних країнах, таких як Україна не витримує ніякої критики [5, 6, 7, 17, 19]. Чиновники ходять на роботу в основному, щоб отримувати пільги, особливі матеріальні блага, але не для того, щоб вирішувати проблеми місцевого соціуму та підвищення ефективності економіки регіонів та кра-

їни в цілому. Реформи в царині державної служби управління є вкрай складними через опір самої системи, яка не бажає змін.

Всередині країни накопичились невирішені питання у сфері економіки [1, 3, 10], які потрібно вирішувати в найближчі роки. Щоб вирішити ці питання

потрібно проводити не децентралізацію, а консолідацію з метою уникнення дублювання управлінських рішень стосовно одних і тих же питань і скоротити витрати з бюджету на ці цілі. Ось актуальні питання, які має вирішувати синтезована цифрова система управління економікою країни в цілому і земельними ресурсами зокрема.

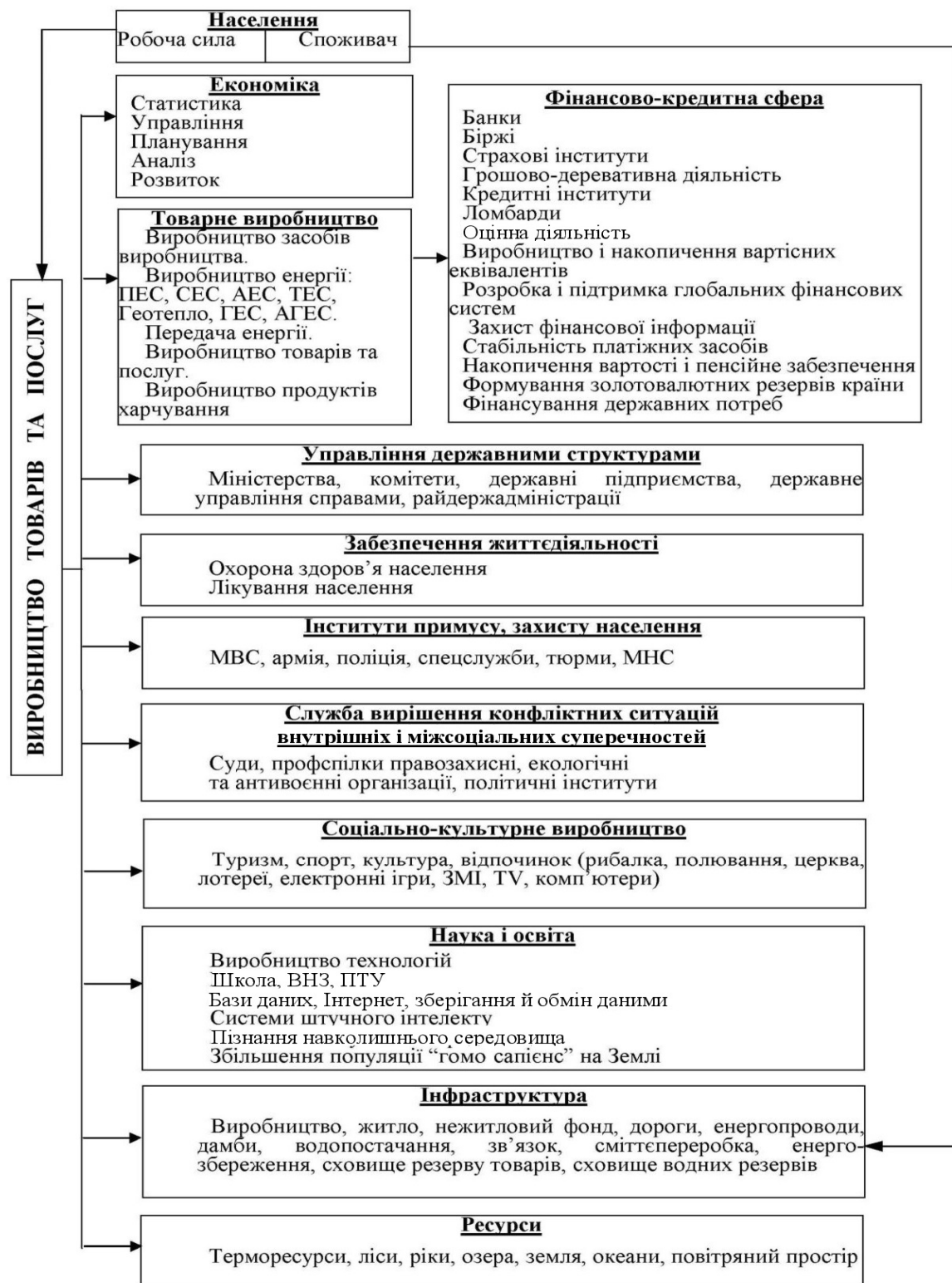

Рис. 4. Основні функції сучасної держави в системі управління національною економікою

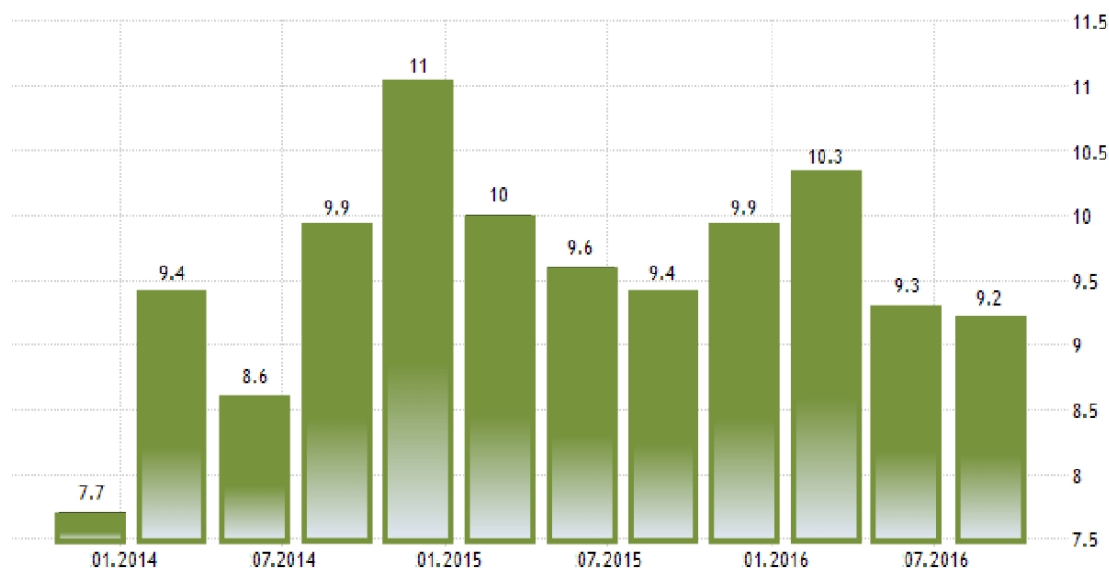

Рис. 5. Рівень безробіття в Україні, %

Коштів на це, як завжди не вистачає і відповідальність за їх вирішення практично ніхто персонально не несе. Вирішення кожного з цих стратегічних питань лежить у площині взаємодії тою чи іншою мірою зі сферою земельних ресурсів, якість управління якими тепер перебуває на початковому етапі. Саме земельні ресурси можуть реально продукувати додану вартість і фінансувати задекларовані керівництвом держави широкомасштабні реформи у всіх сферах економіки країни.

Висновки. Окреслено головну причину занепаду економіки – це некомпетентність головного законодавчого органу держави, який продукує лобістські закони повністю ігноруючи необхідність їх глибокого наукового обґрунтування. Вказано на важливість радикальної зміни вектору інвестиційної політики держави з пасивно-вичікувальної на динамічно активну, що дасть можливість отримати сучасні технології які вкрай необхідні сьогодні, зважаючи на жалюгідний стан науки в державі.

Кошти, які залучаються від закордонних кредиторів не передбачають їх використання у перспективних галузях з метою гарантування своєчасного повернення кредитів та отримання прибутку для проведення розширеного виробництва.

Список використаної літератури

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М. В., Зубець М. В., Саблук П. Т., Ходаківська О.В. та ін.]; за ред. М. В. Присяжнюка, М. В. Зубця, П. Т. Саблука, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. Київ: ННЦ ІАЕ, 2011. 1008 с.

2. Арчибальд Р. Управление высокотехнологичными программами и проектами / пер. с англ. Мамонова Е. В.; под ред. Баженова А. Д., Арефьева А. О. – 3-е изд., перераб. и доп. Москва : Компания АйТи, ДМК Пресс, 2004. 472 с.

3. Бабміндра Д. І. Еколого-економічні засади реформування землекористування в ринкових умовах : автореф. дис. на здобуття ступеня д-ра екон. наук :

спец. 08.08.01 «Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища». Київ, 2005. 26 с.

4. Бавико О. Є. Управління структурною перебудовою економіки в умовах постіндустріальних трансформацій. *Ефективна економіка*. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. аграр.-економ. універ., 2014. С. 45-49.

5. Балюк С. А., Медведєв В. В., Мірошніченко М. М. Управлінню ґрунтово-земельними ресурсами – державну підтримку. *Вісник аграрної науки*. 2009.

6. Білик Ю. Д. Організаційно-економічні та правові аспекти вдосконалення державного управління земельними ресурсами. *Землепорядний вісник*. 2003. №1. С. 16-18.

7. Богіра М. С. Земельна реформа в Україні: наслідки і перспективи. *Землепорядний вісник*. 2006. № 4. С. 35-37.

8. Бойко Л.М. Регулювання земельних відносин у сільському господарстві : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. 316 с.

9. Боклаг В. А. Планування використання та охорони земель як складова загальнодержавної системи планування. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. № 1. С. 30-34.

10. Бородіна О.М., Лопатинський Ю.М. Підтримка аграрного сектора в системі державного регулювання економіки. Чернівці : ЧНУ, 2009. 280 с.

11. Горлачук В. В., В'юн В. В., Сохнич А. Я. Наукові основи управління земельними ресурсами. Лекція. Львів : Укр. технології, 2002. 76 с.

12. Данкевич А. Є. Світовий досвід оренди земель. *Економіка АПК*. 2007. № 3. С. 138-144.

13. Добряк Д. С., Мартин А. Г. Землеустрій – наукова основа раціонального використання та охорони земельних ресурсів. *Землеустрій і кадастр*. 2006. № 1. С. 10-16.

14. Механізми управління земельними відносинами в контексті забезпечення сталого розвитку / Ш. І. Ібатуллін, О. В. Степенко, О. В. Сакаль [та ін.]. Київ: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. – 52 с.

15. Кадикова І. М. Формування ринку землі в умовах ринкової трансформації : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.01 «Економічна теорія». Харків, 2008. 20 с.

16. Кошкалда І. В. Земельні відносини в аграрному секторі економіки України: [монографія]. Харків: Гриф, 2012. 352 с.

17. Наукові і методичні основи управління земельними ресурсами : [монографія] / за ред. д. е. н. А. Я. Сохничя. Львів : Укр. технології, 2007. 237 с.

18. Пахомова Н. В., Рихтер К.К., Малишков Г.Б. Структурні преобразования в условиях формирования «зеленой» экономики: вызовы для государства и

бизнеса. *Проблеми сучасної економіки*. 2012. № 3(43). С. 7–15.

19. Сконцентрируйтесь на тех 20%, от которых зависит 80% дела. URL: <https://www.vedomosti.ru/tech-nology/characters/2017/09/11/733316-skontsentriroitues>.

20. Третяк А. М., Бамбідра Д. І. Земельні ресурси України та їх використання. Київ : ЦЗРУ, 2003. – 143 с.

21. The publications of the United Nations on economic and social affairs – UNDESA. *UNpublication*. 2005. № E.04. II.C.1.

22. Wille Joachim. Menschheit braucht bald zwei Planeten. *Frankfurter Rundschau*. 2012. 15 may. P. 3.

Н. М. Ткаченко

академік АЕН України

Національний університет харчових технологій, м. Київ

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ПРАВО НА ПЕНСІЮ, РОЗМІРИ, НАРАХУВАННЯ, ПЕНСІЙНА РЕФОРМА

Постановка проблеми. Розмір пенсії визначається на основі даних про заробітну плату відповідно до захованого страхового стажу. Питання, чи впливають інші фактори на розмір пенсійних нарахувань?

Виклад основного матеріалу.

Пенсія – це кошти, які працівники запозичують державі. Протягом довготривалого часу вони перераховують частину своєї заробітної плати у рахунок майбутньої пенсії. Увесь цей час ці кошти знаходяться в обігу у держави. Але чи повертає сьогодні держава отримані від громадян кошти у повному обсязі?

Питання: які бувають пенсії, як розраховуються пенсії? Яким чином стаж та місце роботи впливає на розмір пенсії? Чи існують проблеми, що пов'язані з нарахуванням пенсії?

Пенсія – це страховка працюючої людини на час, коли вона перестає працювати або ще продовжує працювати, після встановленого пенсійного віку виходу на пенсію.

Розмір пенсії залежить від фіксованих факторів:

- розміру заробітної плати за час роботи;
- пенсійного стажу та віку в якому працівник виходить на пенсію.

За умови, що пенсіонери працюють, то відповідно до українського законодавства вони є застрахованими у системі обов'язкового державного пенсійного страхування. Це означає, що податківець вносить платежі до Державного пенсійного фонду із фонду нарахованої заробітної плати разом з відсотками нарахованої персональної заробітної плати.

Час, протягом якого здійснювались відрахування до бюджету Пенсійного фонду, називається **страховим стажем**. Інформація про страховий стаж фіксується у відомостях Пенсійного фонду і особистій трудовій книжці. Тому **трудоий стаж прийнято рахувати страховим**.

Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» до страхового стажу зараховується строковий військовий стаж осіб, які проходять службу в армії [10].

Законом України «Про пенсійне забезпечення» № 1788-ХІІ від 05.11.1991 р., встановлено право громадян України на державне пенсійне забезпечення за віком, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника та інших випадках, передбачених цим законом (стаття 1) [1].

Іноземні громадяни та особи без громадянства, які проживають в Україні, мають право на пенсію нарівні з громадянами України.

За цим Законом призначаються такі види державних пенсій (стаття 2):

а) трудові пенсії:

- за віком;
- по інвалідності;
- у разі втрати годувальника;
- за вислугу років;

б) соціальна пенсія. Право на соціальну пенсію мають всі непрацездатні громадяни на умовах, що визначаються цим законом (стаття 5).

Виплата пенсій здійснюється за рахунок коштів Пенсійного фонду України.

Пенсійний фонд України є самостійною фінансово-бюджетною системою, яка не входить до складу державного бюджету України, формується за рахунок коштів, що перераховуються підприємствами і організаціями на заходи соціального страхування за відповідними тарифами.

Фінансування коштів на виплату пенсій запроваджується по всій території України, із обов'язковою щомісячною виплатою їх, незалежно від надходження коштів та соціально-економічного стану конкретних районів. Це гарантується процедурою перерозподілу коштів Пенсійного фонду України (стаття 8).

Право на пенсію за віком мають **чоловіки** – після досягнення ними 60 років при стажу роботи не менше 25 років, **жінки** – після досягнення ними 55 років і за умови зарахованого стажу роботи не менше 20 років (стаття 12).

У статті 13 визначено вимоги задля нарахування пенсії на пільгових умовах.